

8.2.2017

UNIVERZITET U BANJA LUCI
EKONOMSKI FAKULTET

131 238 1X

IZVJEŠTAJ*O ocjeni podobnosti teme i kandidata za izradu doktorske teze***PODACI O KOMISIJI**

Odlukom Naučno-nastavnog vijeća Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Banja Luci broj: 13/3885-VI-10/16, a na osnovu člana 149. Zakona o visokom obrazovanju, člana 54. Statuta Univerziteta u Banjoj Luci i člana 20. Statuta Ekonomskog fakulteta, na VI sjednici održanoj 16.05.2016. godine, imenovana je:

Komisija za ocjenu podobnosti kandidata i teme doktorske disertacije u sastavu:

Predsjednik:

Dr. Branko Krsmanović

Zvanje: redovni profesor

Uža naučna oblast: Informacione nauke (društveni aspekt)

Institucija: Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina Univerziteta u Istočnom Sarajevu

Član:

Dr. Vesna Aleksić

Zvanje: redovni profesor

Uža naučna oblast: Poslovna informatika

Institucija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Član:

Dr. Stevo Pucar

Zvanje: docent

Uža naučna oblast: Teorijska ekonomija

Institucija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Komisija je detaljno razmotrila biografske podatke o kandidatu, njegove stručne kvalifikacije, dosadašnji naučno-istraživački rad, objavljene naučne i stručne radove, ocijenila je originalnost, značaj i naučni doprinos istraživanja koje kandidat namjerava provesti nakon razmatranja podobnosti kandidata mr.sc. Ismete Mameledžija, i teme pod naslovom „**Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini**“, u punoj međusobnoj saglasnosti podnosi Vijeću ovaj izvještaj.

1. BIOGRAFSKI PODACI, NAUČNA I STRUČNA DJELATNOST KANDIDATA

Osnovni biografski podaci

Mr.sc. Ismeta (Ibro) Mameledžija rođena je 1982. godine u Sarajevu. Osnovnu i srednju medicinsku školu završila je u Sarajevu. Diplomirala je 2008. godine na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu. Školske 2008/09. godine upisala je zajednički postdiplomski studij Ekonomskog fakulteta u Sarajevu i Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, „Menadžment u razvoju lokalnih zajednica“, smjer: Ekonomski menadžment u lokalnoj zajednici. Postdiplomske studije je završila 2011. godine sa prosječnom ocjenom 8. Zvanje magistra ekonomskih nauka stekla je 24.06.2011. godine, odbranivši magistarsku tezu pod naslovom: „**Upravljanje razvojem malih i srednjih preduzeća na području grada Sarajeva**“. Od stranih jezika kandidat se aktivno koristi engleskim jezikom i posjeduje kompjuterske vještine.

Zaposlena je u Opštini Centar, Sarajevo od juna 2014. godine, kao stručni saradnik u Službi za lokalnu samoupravu. Predsjednik je udruženja za mlade „Youth prosperity“ od 2011. godine, te je u sklopu toga radila na mnogim projektima od kojih su značajniji:

„*Nauči da se boriš za održivu budućnost*“ – Rukovodilac projekta, Opština Novi Grad Sarajevo, Youth Adrinet IPA program, Opština Centar Sarajevo, 2012. i 2013. godine;

„*Kreativnost kao ključ uspješnog biznisa*“- Rukovodilac projekta; Opština Centar, 2013. godine;

„*Mapiranje volonterskih resursa u Kantonu Sarajevo*“ – Sačinjavanje popisa o svim nevladinim organizacijama sa lokalnog nivoa - Rukovodilac projekta, Federalno ministarstvo kulture i sporta, 2014. godine;

„*Škola plus*“ – Rukovodilac projekta, Opština Ilidža, 2015. godine;

„*Asistenti u nastavi za djecu Romske nacionalnosti*“, Rukovodilac projekta, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, 2015. godine;

„*Nenasilna komunikacija*“- Rukovodilac projekta, Federalno ministarstvo kulture i sporta, Opština Centar Sarajevo, 2016. godine;

„*Mladi i poduzetništvo*“; „*Asistenti u nastavi za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama*“ – Rukovodilac projekta, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, 2016. godine.

Naučnoistraživački i stručni rad

U periodu od 2012. godine do danas kandidat mr.sc. Ismeta Mameledžija je kao autor ili koautor objavila sedam naučnih i stručnih radova.

U nastavku se daje pregled objavljenih radova.

Radovi koji su kategorisani kao naučni

1. Mameledžija, I. (2017.) „Razvoj informacionog društva u javnoj upravi u Bosni i Hercegovini“, Poslovni konsultant – međunarodno indeksirani naučno-stručni časopis br. 62, 2017., str. 57-69.

Sažetak: Jedan od najvažnijih aspekata za razvoj informacionog društva u okviru državnih institucija u Bosni i Hercegovini je planiranje i ulaganje u informaciono komunikacione tehnologije. Važno je naglasiti da bi državne institucije trebale nastaviti ulaganje u ICT na svim nivovima kako bi se poboljšala komunikacija između samih institucija i komunikacija institucija sa građanima. Glavni cilj je radikalna transformacija načina funkcionisanja javne uprave korištenjem velikih potencijala koje danas nude informacione i komunikacione tehnologije. Uporedo sa uvođenjem novih tehnologija, mora se pristupiti i suštinskoj izmjeni modela državne administracije. Kroz realizaciju raznih projekata informatizacije organa uprave i jedinica lokalne samouprave postignuto je poboljšanje organizacije rada, efikasnosti i kvaliteta javnih usluga. Jedan od rezultata je i povećanje učešća javnosti u radu javne uprave kroz uspostavljanje jasno vidljivih, precizno definisanih i lako kontrolisanih standarda, zatim elektronsko umrežavanje organa uprave i jedinica lokalne samouprave, povećanje odgovornosti u radu javne uprave, veća motivisanost službenika za stručno usavršavanje, efikasniji rad, predusretljivost prema građanima, otvorenost za pružanje stručne i savjetodavne pomoći građanima, kvalitetniji sistem arhiviranja i čuvanja podataka i postojanje jedinstvene baze podataka.

2. Mameledžija, I., Hadžiosmanović, I. (2012.) „Konkurentnost lokalne zajednice kroz razvoj privrede i e-Uprave“, Dobra knjiga d.o.o. Sarajevo, 272 str.

Istraživanja koja su predstavljena u knjizi „Konkurentnost lokalne zajednice kroz razvoj privrede i e-Uprave“ provedena su 2010. i 2011. godine. Istraživanje je provedeno u kancelarijama načelnika u četiri gradske opštine i to: Opština Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad. Istraživanje je takođe provedeno u Gradu Sarajevu i Kantonu Sarajevo. Tehnika koja je bila korištena je intervju i anketni upitnik. Istraživanjem se nastojalo utvrditi kako opštine shvataju svoju ulogu u razvoju, kakva je saradnja među opštinama i saradnja opština sa višim nivoima vlasti, te koji oblici podrške za razvoj preduzetništva postoje u opštinama. Knjiga je interesantan pokušaj kombinovanja dvije važne aktivnosti u funkcionisanju lokalnih zajedница, a to su razvoj privrede i e-Uprave. Sigurno je da postoji komplementarnost i ono što je prezentovano u knjizi ima svoju važnost i primjenjivost za širi krug lokalnih zajedница. Prezentujući primjere iz međunarodne prakse i kroz upućivanje lokalnih zajedница ka modernim sistemima upravljanja autori definitivno daju značajan doprinos literaturi iz ove oblasti, a i mogućnostima praktične primjene u našim uslovima. Knjiga ima visok nivo praktične upotrebljivosti za sve one angažovane u domenu rada lokalnih zajedница. Isto tako doprinosi obogaćivanju literalnog fundusa iz ove oblasti, pogotovo na domaćoj sceni. Posebnu pažnju i vrijednost knjige predstavlja segment istraživanja koji je obuhvatio značaj razvoja e-Uprave u pružanju usluga građanima u jedinicama lokalne samouprave. Primjenom valjanih metoda istraživanja testirane su i potvrđene postavljene hipoteze. Knjiga može poslužiti kao kvalitetno štivo u izučavanju aspekata razvoja privrede i implementacije e-Uprave u lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini.

Radovi koji su kategorisani kao stručni

1. Mameledžija, I (2016.) „*Elektronska uprava u Bosni i Hercegovini – izazovi i prednosti*“, Poslovni konsultant – međunarodno indeksirani naučno-stručni časopis br. 61, 2016., str. 76-87.

Sažetak: Ne postoji sumnja da informacione i komunikacione tehnologije imaju značajan uticaj na ekonomski razvoj, zaposlenost i ljudske potencijale. U tom smislu, za malu zemlju, sa ograničenim resursima, razvoj ekonomije zasnovan na znanju, stvaranje efikasne javne administracije i uključivanje svih građana u organizaciju javnog života treba da budu prioriteti od neprocjenjive vrijednosti. Savremeno društvo nameće neophodnosti digitalnog umrežavanja i komunikacione infrastrukture, što obezbjedi globalnu platformu na kojoj ljudi i organizacije uzajamno djeluju, komuniciraju, sarađuju i traže odgovarajuće informacije. S činioца u svjetskoj ekonomiji i društvu, razvoj i primjena ovih tehnologija, upotreba informacija i znanja i porast broja korisnika Interneta postaju nužni zadaci svake zemlje koja želi da se razvija ekonomski, politički i kulturno.

2. Mameledžija, I. (2016.) „*Primjena elektronske uprave na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini*“, Pravni savjetnik – časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu br.10/V, Sarajevo, 2016., str. 98-107.

Sažetak: Svi servisi elektronske uprave usmjereni su prevashodno na građane, poslovni sektor, organe uprave i zaposlene u javnoj upravi u cilju obezbeđenja efikasnije interakcije sa korisnicima. Treba obezbijediti mogućnost da se zahtjevi i inicijative mogu podnijeti putem Interneta, Intraneta ili drugog odgovarajućeg ICT mehanizma, a da se traženi servis dobije na isti način. Moguće je servis javne uprave isporučivati na jednom mjestu, a e-Transakciju komplementirati bez direktnog kontakta sa zaposlenim u javnoj upravi. Integracijom javne uprave i korisnika obezbijedio bi se potpuni „servisni lanac“¹ čijim se upravljanjem ostvaruje jedna od bitnih karika strateškog razvoja e-Uprave.

3. Mameledžija, I. (2013.) „*Način finansiranja nevladinih organizacija u Norveškoj i Bosni i Hercegovini*“, Pravni savjetnik – mjesečni stručni časopis br.10/II, Sarajevo, 2013, str. 96-102.

Sažetak: Nevladine neprofitne organizacije su autonomne i slobodne organizacije koje su osnovali građani ili pravna lica. To su organizacije koje su osnovane i funkcionišu mimo državnog aparata, ali koje pomažu funkcionisanju države u izabranoj ciljnoj oblasti. Pojmovi koji se upotrebljavaju za opis nevladinih organizacija su različite dobrovoljne, humanitarne, neprofitne, organizacije trećeg sektora, a obuhvataju udruženja, dobrovorne/humanitarne ustanove, fondacije, fondove, neprofitne korporacije i društva. Nevladine organizacije imaju ključnu ulogu u mobilizaciji građana, promoviranju demokratskih vrijednosti i rješavanju ključnih pitanja u društvu. U Norveškoj, neprofitni sektor je održiv, međutim nikada nije bila jasna politika prema neprofitnom sektoru, za razliku od primjerice privatnih firmi. Porezni zakoni i propisi temelje se prvenstveno, i osnovani su, s javnim ili privatnim sektorom u vidu.

¹ Voudouris, C. & al.: Service Chain Management; Technology Innovation for the Service Business; Springer International Publishing AG, Cham, ZG, 2008.

Na primjer, ne postoji porezni akt za nevladine organizacije. Nevladine organizacije se rijetko pojavljuju kad se zakoni kreiraju. Tek kasnije, nakon što neprofitni sektor lobira, pojavljuju se izuzeci od zakona i/ili usvajanje zakona koji odgovaraju neprofitnom sektoru.

4. Mameledžija, I (2013.) „*Pravni tretman i podsticaj ulaganja stranog kapitala*“, Pravni savjetnik – mjesecni stručni časopis br. 3/III, Sarajevo, 2013., str. 60-68.

Sažetak: Zakonom o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini i zakonom o stranim ulaganjima FBiH definisani su osnovi politike i principi učešća stranih ulagača u našem privrednom sistemu. Aktima niže pravne snage promovira se slobodna, otvorena, na tržišnim principima vođena ekonomska politika, štite se strane investicije od bilo kojeg vida diskriminacije, omogućavaju se određene povlastice, pravo stranog ulagača na slobodan transfer dobiti u inostranstvo, te drugi vidovi sloboda i prava u investiranjima. Direktne strane investicije predstavljaju glavni oblik plasmana privatnog kapitala razvijenih zemalja u zemlje u razvoju. Kod direktnih stranih ulaganja ne radi se samo o transferu kapitala jedne zemlje u drugu već o investicionom paketu koji sadrži nove tehnologije, menadžerska znanja, nova tržišta. Direktna strana ulaganja su autonomne transakcije dugoročnog kretanja kapitala, kojima je na prvom mjestu profit.

5. Mameledžija, I. (2012.) „*Princip supsidijarnosti – Jačanje uloge odgovornosti lokalne i regionalne zajednice u procesu integracije BiH u Evropsku Uniju*“, Pravni savjetnik - mjesecni stručni časopis br. 5/I, Sarajevo 2012., str. 52-58.

Sažetak: Lokalna samouprava je jedan od najbitnijih segmenta u zdravom funkcionisanju svakog društva koja se organizuje i ostvaruje u opština i gradovima, prema zakonu o lokalnoj samoupravi u Federaciji BiH, a izvršavaju je organ i jedinice lokalne samouprave i građani, u skladu sa Ustavom, zakonom i statutom jedinice lokalne samouprave. Evropska povelja o lokalnoj samoupravi je prvi multilateralni pravni instrument koji definiše i štiti princip lokalne samouprave, u kojoj je kao dvanaesti princip naveden princip supsidijarnosti, koji primarno znači da sve što može da uradi niža instanca vlasti (lokalna vlast) to ne treba da vrši viši nivo vlasti. Reforma lokalne samouprave je jedan od uslova koji Bosna i Hercegovina mora ispuniti kako bi postala članica Evropske unije.

Učešće u značajnjim stručnim i naučnim projektima:

Kandidat je učestvovao u organizaciji lokalne konferencije o mladima „Poboljšanje položaja mladih u bh. društvu“ opštine Novi Grad Sarajevo. Konferencija se organizovala u okviru projekta Youth Adrinet, koji se implementira iz sredstava IPA Adriatic Programa Evropske komisije, u kojem je Opština Novi Grad jedan od krajnjih korisnika projekta zajedno sa još 13 drugih institucija iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Srbije i Albanije. Organizator konferencije bila je Opština Novi Grad u saradnji sa Media plan Institutom doo Sarajevo. Tokom konferencije, prezentovan je stepen napretka uključivanja pitanja mladih u javnu politiku Opštine, rezultati istraživanja potreba mladih, kao i sagledavanje mogućnosti za povezivanje ključnih aktera u društvu, te za poboljšanje položaja mladih u budućnosti.

Kandidat je na konferenciji izlagao na temu „*Umrežavanje mladih i institucija – šansa za unapređenje omladinske politike*“, Sarajevo, 2013.

Kandidat je učestvovao kao dio koordinacionog tima u projektu „Unapređenje uključenosti i zastupljenosti etničkih manjinskih grupa u obrazovanju“ – Save The Children, Sarajevo, 2011. godine.

Kandidat je pohađao obuku za finansijsko savjetovanje kreditno zaduženih građana u saradnji sa IFC (International Finance Corporation), EFSE (European Fund for Southeast Europe, Vladom Švicarske i Udruženjem za odgovorno upravljanje ličnim finansijama „U Plusu“.

Kako se može zaključiti, veći broj radova kandidata je direktno povezan sa užom naučnom oblasti koja je predmet istraživanja doktorske disertacije. Na osnovu toga se može dati pozitivna ocjena stručnog i naučnog rada kandidata i njegove posvećenosti u rješavanju problema primjene elektronske uprave kao i ekonomskom razvoju jedinica lokane samouprave u Bosni i Hercegovini.

Kandidat mr.sc. Ismeta Mameledžija svojim ukupnim djelovanjem i ponašanjem pokazuje vrlo ambiciozan pristup bavljenju ekonomskom naukom, upuštajući se u razmatranja složenih ekonomskih problema, kroz upućivanje lokalnih zajednica ka modernim sistemima upravljanja, relevantnim subjektima koji su upućeni u proces reforme lokalne samouprave i stvaranjima uslova za ekonomski razvoj lokanih zajednica. Svojim angažovanjem kroz brojne projekte, kao i objavom stručnih i naučnih radova potvrdio je poznavanje metodologije naučnog rada i dobro poznavanje oblasti iz koje prijavljuje doktorsku tezu.

Imajući u vidu formalno obrazovanje kandidata, poznavanje metodologije ekonomske analize, iskustvo u naučno-istraživačkom radu i dobro poznavanje predmeta analize, Komisija je mišljenja da je kandidat mr.sc. Ismeta Mameledžija podoban za izradu doktorske disertacije na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci pod naslovom: Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini.

3. ZNAČAJ I NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

2.1. Značaj istraživanja

Informacione komunikacijske tehnologije (ICT) su ekstenzivno transformisale svijet, stvarajući tako okruženje koje je omogućilo rast inovativnosti i produktivnosti, efikasniji način povezivanja ljudi i društva i kreiranje novih mogućnosti koje su unaprijedile standarde života u čitavom svijetu. Ove tehnologije promijenile su način života pojedinaca, njihovih međusobnih komunikacija i načina rada, uvodeći ih u novo, informaciono društvo i tako dokazale da su ključni preduslov za postizanje konkurentnosti i ekonomske i socijalne modernizacije. Tako informacione komunikacijske tehnologije postaju važan instrument za premošćivanje ekonomskih i socijalnih razlika i smanjivanje siromaštva. Lokalni ekonomski razvoj podržava i preporučuje Evropska unija kao uspješan model razvoja i rasta konkurentnosti na lokalnom i regionalnom nivou. Lokalni ekonomski razvoj predstavlja proces putem kojeg lokalne vlasti skupa sa lokalnim partnerima (drugim javnim organizacijama, preduzećima i nevladinim sektorom), razvijaju bolje poslovno okruženje tj. stvaraju uvjete za proces ekonomskog rasta i stvaranja novih radnih mesta u kojem vodeći ulogu ima privatni sektor, a od kojeg sve grupe u zajednici stiču korist. Lokalni ekonomski razvoj možemo definisati i kao rast kapaciteta lokalne ekonomije da stvara bogatstvo za stanovnike date lokalne zajednice, a time i da unapređuje njihov kvalitet života kroz povećanje zaposlenosti, realnih zarada, vrijednosti lične imovine, obima i kvaliteta usluga lokalnih vlasti i slično.²

Sa aspekta ekonomskog razvoja, informacione komunikacijske tehnologije se mogu posmatrati i kao njegova posljedica, ali i kao jedan od uzročnika, kao snaga koja pokreće privredni progres. One doprinose ekonomskom rastu i razvoju konkurentnosti, a za tržišta zemalja u razvoju imaju značaj u tom smislu što ih ubrzano uvode u neophodnu transformaciju i proces globalizacije. Informacione komunikacijske tehnologije predstavljaju uzrok ekonomskog rasta u smislu njihovog doprinosa izgradnji i razvoju infrastrukture i ljudskog potencijala. Međutim, samo postojanje opreme bez kvalifikovanih ljudskih resursa i prateće infrastrukture predstavlja informacioni gubitak, dok u komplementarnom međudjelovanju generiše ekonomski rast. Informacione komunikacijske tehnologije se mogu shvatiti kao rezultat ekonomskog rasta. U razvijenim privredama, informacione komunikacijske tehnologije se angažuju kako bi se rastući troškovi ljudskih inputa zadržali i optimizovali na određenom nivou.

Svrha lokalnog ekonomskog razvoja je izgraditi ekonomske kapacitete lokalne zajednice kako bi se unaprijedila njena budućnost i kvaliteta življenja za sve njene građane. Svaka strategija lokalnog ekonomskog razvoja neminovno se fokusira na komparativne prednosti lokalne zajednice, na postojeća ili potencijalna tržišta i na prepreke ili slabosti unutar lokalne zajednice. Uspjeh opštine zavisi od njene sposobnosti da se prilagodi dinamičnoj tržišnoj ekonomiji na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. Lokalni ekonomski razvoj mora biti održiva kategorija, kako bi bila održiva i struktura privrednih subjekata koji se nalaze na tom području. Da bi određena lokalna samouprava mogla da učestvuje u poslovima koji se tiču privrede i ekonomije, a time i lokalnog ekonomskog razvoja, moraju da postoje jasni preduslovi. Prvo, neophodna su javno-pravna ovlaštenja jedinica lokalnih samouprava, kako bi

² Općina Novi Grad Sarajevo, Udruženje „HO Altius“: Akcioni plan ekonomskog razvoja Općine Novi Grad Sarajevo za period 2009. do 2012. godine, Sarajevo, 2009. str. 4.

se na pravno čist način koristili različiti ekonomski i neekonomski instrumenti javnih politika; drugo, mora se voditi računa o veličini jedinica lokalnih samouprava, koje ne smiju biti previše male kako ne bi upale u dvostruku zamku koja u samom startu onemogućava lokalni ekonomski razvoj: mali broj postojećih privrednih subjekata i mali izgledi za privlačenje novih, kao i nerazvijen upravni aparat i upravljanje malim budžetom koji nisu podesni za davanje podsticaja; treće, finansijski kapaciteti moraju biti spremni da u domenima budžetskih sredstava za finansiranje lokalnog ekonomskog razvoja i mjerama fiskalne politike na pozitivan način djeluju na podsticanje privrednog ambijenta; četvrto, visoki kapaciteti ljudskih resursa u sistemu lokalne samouprave, u prvom redu čelnika, osnova su lokalnog ekonomskog razvoja, budući da je neophodno da posjeduju preduzetnički duh kako bi lokalni ekonomski razvoj stavili među prioritete lokalne zajednice, kako bi promovisali cijelokupan proces, ali i na kvalitetan način donosili relevantne strateške dokumente. Sinergija pobrojanih preduslova na pravi način dovodi do pravolinijskog hoda ka većem ekonomskom razvoju na lokalnom nivou. Ukoliko se primjeti odsustvo makar jednog od njih, lokalna samouprava će teško započeti ovaj nimalo jednostavan proces, a što je i mnogo opasnije, male su šanse da će ga sprovesti na optimalan način, čime će samo doći do rasipanja ograničenih resursa.

Ekomska budućnost lokalnog područja može se poboljšati direktnom izgradnjom konkurenetskog lokalnog područja, iskorištavanjem potencijalnih mogućnosti i izbjegavanjem opasnosti kojima je izložena zajednica. Koncept lokalno ekonomskog razvoja ima veliku ulogu u prepoznavanju ključnih resursa lokalne zajednice. Na tim osnovama se stvara rast kapaciteta lokalne ekonomije, što je značajan preduvjet stvaranju dobrotivi za stanovnike lokalne zajednice.

„Prema određenim procjenama, čak 80% interakcija odvija se na lokalnom nivou vlasti.“ (Trajkovik, V 2011). Na lokalnom nivou se donose one odluke koje su od posebne važnosti za lokalno stanovništvo, zato što su njihovi efekti povezani sa svakodnevnim životom građana, međutim, „paradoksalno i pored velikog broja studija o e-Vladi i e-Upravi, malo je istraživanja koja se tiču razvoja elektronske uprave na subnacionalnim nivoima vlasti.“ (Pina, V. & al. 2007). Elektronska uprava predstavlja upotrebu ICT zajedno sa organizacionim promjenama i novim znanjima, što dovodi do poboljšanja javnih usluga, povećanja saradnje javnosti u demokratiji, poboljšanja priprema javnih politika - transformacija bi se morala obezbijediti na svim nivoima vlasti.

Ne postoji sumnja da informacione i komunikacione tehnologije imaju značajan uticaj na ekonomski razvoj, zaposlenost i ljudske potencijale. U tom smislu, za malu zemlju, sa ograničenim resursima, razvoj ekonomije zasnovan na znanju, stvaranju efikasne javne administracije i uključivanje svih građana u organizaciju javnog života treba da budu prioriteti od neprocjenjive vrijednosti. Prema strategiji informacionog društva Evropske Unije, 12010³, ICT predstavlja oko 25% GDP-a i oko 40% rasta produktivnosti u EU. Izradom informacionog društva, stvaraju se preduslovi kao što su: brži ekonomski razvoj, ubrzane reforme, prihvatanje standarda razvijenog svijeta, razvoj demokratije, izgradnja jeftinije, efikasnije i transparentnije državne uprave, olakšana komunikacija građana i poslovnih subjekata sa državom i okruženjem i eliminiranje biznis barijera, jednake šanse pojedincima za podizanje obrazovnog nivoa i doživotno učenje, veća sigurnost građana i poštovanje ljudskih prava, lakša borba protiv organizovanog kriminala i terorizma. Bosna i Hercegovina sa stanovišta nivoa razvijenosti je jedna od najnerazvijenijih zemalja Europe. Ekonomski ambijent karakterizira sljedeće: nepostojanje jedinstvenog ekonomskog prostora na cijelom području BiH, malo i nerazvijeno tržište, usporen proces privatizacije, neadekvatna zakonska regulativa,

³ 12010- A European information Strategy for growth and employment.

dominantno privatno vlasništvo, veliki broj pravnih lica sa gubicima u poslovanju, niska konkurentnost proizvoda, nizak nivo obrta kapitala, niska pokrivenost uvoza izvozom sa velikim debalansom u trgovinskoj razmjeni, izražena nelikvidnost preduzeća, neadekvatna dinamika promjena proizvodnih procesa i uvođenje novih proizvoda, nedefinisana politika naučno-tehnološkog razvoja, odsustvo razvojno-istraživačke komponente.

Moderne tehnologije omogućavaju državnoj upravi i organima lokalne uprave da se približe fizičkim i pravnim licima podižući kvalitet usluga i efikasnost uz smanjene troškova poslovanja za sve činioce informacionog društva. Vizija moderne administracije podrazumijeva upotrebu informaciono – komunikacionih tehnologija čime se, između ostalih, u znatnoj mjeri unaprijeđuje pružanje javnih usluga uz povećanje demokratskog učešća i uključenja javnosti u procesu donošenja odluka i kreiranja politika. Mnoge države ulazu ogromna sredstva u prevođenje usluga javne uprave u elektronski oblik i pored parcijalnih rezultata u razvoju elektronske uprave, stepen razvijenosti elektronskih javnih usluga je veoma nizak. Cilj uvođenja elektronske uprave ne smije da bude samo pružanje standardnih usluga preko novih servisa (Interneta). Glavni cilj je radikalna transformacija načina funkcionisanja javne uprave korištenjem velikih potencijala koje danas nude informacione i komunikacione tehnologije. Uporedo sa uvođenjem novih tehnologija, mora se pristupiti i suštinskoj izmjeni modela državne administracije. Automatizacija postojećeg modela rada samo bi učvrstila pozicije i produžila vijek dosadašnjem načinu rada, a cilj automatizacije je upravo da izmjeni suštinu rada administracije, da je učini jednostavnom, otvorenom, efikasnom i orijentisanim, prije svega, prema građanima. Da bi ovo bilo moguće, potrebno je da se paralelno sa automatizacijom rada javne uprave vrši i njena organizaciona i strukturalna transformacija. Veljković & al. ukazuju na razvoj elektronske uprave u tehnološkom smislu. U početku elektronska uprava je označavala jednostavno prisustvo uprave na Internetu koje se kasnije sve više usavršavalо. (Veljković, S. & al. 2011.). Kako se tehnološki napredak razvija, tako i potreba za još modernijim tehničkim dostignućima raste.

Nekoliko studija Evropske unije iz 2005. godine pokazuje da usluge elektronske uprave zaista pružaju konkretnе koristi građanima, privatnom sektoru i samoj upravi u državama Evropske unije, posebno u smislu uštедe vremena i povećane fleksibilnosti. Procjenjuje se da samo *online* prijave poreza na prihod donose evropskim građanima uštedu od sedam miliona sati godišnje, dok bi potencijalna opšta dostupnost i korišćenje e-usluga uštedito više od 100 miliona sati godišnje. Ideja elektronske uprave i njene praktične implikacije našle su svoje mjesto u obje savremene doktrine javne uprave.⁴ Doktrina novog javnog menadžmenta (*new public management*), izvorno nastala 80-ih godina u tradiciji anglosaksonskih zemalja i podržana od strane nekih međunarodnih organizacija (MMF, Svjetska banka, OUN, EU), ističe potrebu uvođenja tržišnih kriterijuma u funkcionisanje javne uprave kako bi se postigle tri osnovne vrijednosti: efikasnost, ekonomičnost i efektivnost (3E), te na taj način poboljšalo funkcionisanje i kvalitet javne uprave. Sa druge strane, koncept dobre vladavine (*good Governance*), propagiran 90-ih godina od strane Evropske unije i Organizacije Ujedinjenih nacija i dr. prvenstveno kao reakcija na nedostatke novog javnog menadžmenta, stavlja težište na ulogu građana u demokratskom procesu i demokratsku osnovu javne uprave, te kao osnovne vrijednosti ističe otvorenost javne uprave, učešće građana, vladavinu prava, orijentaciju na konsenzus, pravičnost i uključivost, odgovornost, efikasnost javnih politika. Tako se s aspekta novog javnog menadžmenta elektronska uprava može smatrati dragocjenim sredstvom za ubrzanje i olakšavanje upravnog djelovanja te postizanje triju e-vrijednosti, dok s aspekta dobre vladavine ona omogućava otvorenost, jača odgovornost i efikasnost, te potiče učešće građana. Slično tome, navodi se da se elektronska uprava zasniva na sva tri moderna

⁴ Vidjeti opširnije o upravnim doktrinama Koprić, 2004.

koncepta javne uprave: naglasku na bolju tehnologiju, menadžerskim konceptima, te konceptu vladavine (Brown, 2005).

U tematskom izvještaju Ujedinjenih nacija iz 2010. godine naglašava se kako je elektronska uprava snažna poluga i mehanizam iniciranja pozitivnih društvenih promjena, te ispunjavanja Milenijskih razvojnih ciljeva.⁵ Posebno se u tom izvještaju ukazuje na povećanje efikasnosti i transparentnosti elektronske uprave. Međunarodna unija za telekomunikacije, u sklopu svoje globalne inicijative „Povezati svijet do 2015.“, poziva na harmonizaciju elektronske uprave na regionalnom nivou sa ciljem uključivanja svih građana u sistem upravljanja. Tada cjelokupni sistem postaje ujedno i agent promjene i društvenih reformi.

U većini razvijenih zemalja uglavnom su uvedeni, ili su u završnoj fazi implementacije, projekti reorganizacije postupaka ostvarivanja prava i dužnosti građana, tako da se svi ti servisi mogu dobiti sa računara građanina. To podrazumijeva da građani preko svog računara mogu da zatraže i dobiju: sva uvjerenja i potvrde koje izdaju organi uprave, plate porez, komunalne usluge ili kazne i prikupe sve potrebne informacije od javne uprave. Sve ove aplikacije zahtijevaju stalno održavanje i usavršavanje projekata elektronske uprave, saglasno novim zahtjevima i novijim tehničkim mogućnostima. Istovremeno, u najrazvijenijim zemljama projekat elektronske uprave se nastavlja sa razvojem aplikacija za e-demokratiju koja otvara građanima mogućnosti svakodnevnog komuniciranja sa predstavnicima vlasti, konsultovanja, anketiranja, glasanja i sl.

Kroz realizaciju raznih projekata informatizacije organa uprave i jedinica lokalne samouprave postignuto je poboljšanje organizacije rada, efikasnosti i kvaliteta javnih usluga. Jedan od rezultata je i povećanje učešća javnosti u radu javne uprave kroz uspostavljanje jasno vidljivih, precizno definisanih i lako kontrolisanih standarda, zatim elektronsko umrežavanje organa uprave i jedinica lokalne samouprave, povećanje odgovornosti u radu javne uprave, veća motivisanost službenika za stručno usavršavanje, efikasniji rad, predusretljivost prema građanima, otvorenost za pružanje stručne i savjetodavne pomoći građanima, kvalitetniji sistem arhiviranja i čuvanja podataka i postojanje jedinstvenih baza podataka. Postignuta je veća javnost i odgovornost u radu službenika u javnoj upravi kroz povećanje mogućnosti za kontrolu rada javne uprave neposredno od građana, revnosnije izvršavanje radnih obaveza uz veću stimulaciju i motivaciju, kvalitetnije i brže pružanje usluga i informacija građanima u uslužnim centrima u jedinicama lokalne samouprave (koji rade na principu kancelarije „sve na jednom mjestu“), te komforntniji rad za zaposlene u organima uprave i jedinicama lokalne samouprave. Ostvareni su i dodatni pozitivni efekti kao što su informatička osposobljenost službenika u dijelu korišćenja računara, upotreba najsavremenijih tehnologija u sferi softvera i hardvera tako da je tehnička opremljenost u mnogim organima uprave i jedinicama lokalne samouprave podignuta na visok nivo, a sve sa ciljem efikasnijeg pružanja usluga građanima i privrednim subjektima.

U najrazvijenijim zemljama Evropske unije već su ostvareni skoro svi predviđeni osnovni servisi. Zemlje kao što su Austrija, Slovenija i Estonija najuspješnije su u razvoju i primjeni elektronskih servisa i organizaciji elektronske uprave i u njima je već uvedeno 95% planiranih servisa koje koristi oko 30% građana. Za zemlje EU razvijena je i metodologija kojom se razvoj elektronskih servisa prati tokom prolaska kroz sljedeće četiri faze razvoja:

⁵ Na zasjedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (Milenijumski samit) 2000. godine, zemlje članice UN prihvatile su „kolektivnu odgovornost za očuvanje principa ljudskog dostojanstva, ravnopravnosti i jednakosti na globalnom nivou“. Samit je rezultirao definisanjem osam vremenski ograničenih ciljeva i zadataka, poznatih kao Milenijumski razvojni ciljevi (MRC), za koje su se zemlje članice obavezale da ih ostvare do 2015. godine.

1. Informisanje za pribavljanje javne usluge,
2. Jednosmjerna interakcija za neelektronsko dobijanje formulara za postupak,
3. Dvosmjerna komunikacija za elektronsko preuzimanje formulara i autentifikaciju korisnika (građanina ili pravnog lica) i
4. Potpuno elektronsko upravljanje predmetom i automatsko dobijanje javne usluge preko web-sajta, odnosno portala.

Razvoj i primjena osnovnih elektronskih servisa se u većini zemalja iz Evropske unije nalazi u četvrtoj fazi implementacije.

2.2. Pregled dosadašnjih istraživanja

Analiza mogućnosti ICT za podršku poslovnim procesima, posebno u oblasti elektronske uprave, urađena je na osnovu referentnih radova koji su objavljeni u renomiranim časopisima, od kojih navodimo neke:

- U okviru monografije čiji je urednik P. Ingraham (2007.), autori B. Reed at al. definisali su kriterijume za ocjenu kapaciteta javne uprave za ICT menadžment, ICT infrastrukturu, nabavku ICT opreme, planiranje ICT za strateško odlučivanje, kao i ulogu top-menadžmenta.
- Autori Y. Chen & Thurmaier (2007.) su izvršili analizu procesa i stanje primjene ICT u javnoj upravi. Na ovim postavkama razvijaju se i primjenjuju projekti ICT podrške procesima u javnoj upravi kroz realizaciju sljedećih faza: (1) migracija podataka i dizajn baze podataka, (2) vizuelizacija procesa, kreiranje web-sajta za menadžment znanjem i (4) primjena.
- Autor S. King (2007.) je analizirao menadžment odnosima sa korisnicima usluga iz ugla menadžmenta odnosima sa klijentima (*Customer Relation Management - CRM*) i elektronske uprave. Pri tome je CRM posmatrao kao spregu procesa menadžmenta znanjem i procesa menadžmenta interakcijama s okruženjem. Za unapređenje CRM u lokalnoj upravi, autor je utvrdio model zrelosti s aspekta integracije (niska i duboka) i servisne ponude (široka i uska).
- Autor G. Kanji (2008.) postavio je globalni sistem mjerjenja izvrsnosti za javni sektor (*Global Excellence Measurement System - GEMS*), koji je zasnovan na: sistemskom pristupu, stejkholderima organizacije i kritičnim faktorima uspjeha za organizaciju. Na primjeru od 308 lokalnih uprava u Portugaliji, autor je definisao postupak mjerjenja performansi u opštinama. S aspekta uticaja ICT, autor je ukazao na sljedeće indikatore izvrsnosti: zadovoljstvo građana (korisnika usluga), zadovoljstvo zaposlenih u javnoj upravi (službenika), menadžment na osnovu činjenica, integracija procesa i mjerjenje performansi procesa.
- Autori A. Calder & S. Watkins (2008.) analizirali su aspekt sigurnosti informacija, posebno za menadžment informacione sisteme u skladu sa standardom ISO 27001/ISO 27002.
- Autori Z. Irany, P. Love & S. Jones (2008.) ukazali su na klasifikaciju znanja i potreba u elektronskoj upravi s aspekta odlučivanja, metoda vrednovanja, ocjene performansi i praktičnih aspekata. U okviru ovog istraživanja mapirali su kvantitativne i kvalitativne zahtjeve koji se odnose na: (1) odgovornost, (2) sponzorstvo, (3) vrednovanje, (4) definisanje prioriteta, (5) vlasništvo, (6) prihvatanje i (7) socijalne faktore.
- Autori V. Prvbutok, X. Zhang & S. Ryan (2008) su analizirali odnos kvaliteta i e-Uprave, pri čemu su definisali kategoriju kvalitet informacija koja obuhvata: (1) sadržaj, (2)

tačnost, (3) pravovremenost, (4) konciznost, (5) prikladnost, (6) raspoloživost i (7) opštu mjeru kvaliteta informacije.

- Autori A. Cordella & L. Willcocks (2012.) istraživali su različite politike za ICT outsourcing (iz eksternog izvora) u Velikoj Britaniji. Primjenom tehnike intervjuja, kroz ASPIRE ugovor za eksterno obezbjeđivanje ICT usluga u javnom sektoru, utvrđeni su ishod i vrijednost za javni sektor. U okviru ovog istraživanja autori su utvrdili granice ovog pristupa, koje zavise od transakcionih troškova, snage javne uprave i ključnih kompetencija.
- Autori J. Lozoya-Arandia & C. Franco-Reboreda (2012.) analizirali su modele analize e-Uprave u gradovima, koristeći sljedeće indikatore: (1) pokrivenost procesa ICT resursima, (2) dizajn web-sajta, (3) percepcija korisnika web-sajta i (4) ICT infrastruktura i primjena usluga. Kao rezultat istraživanja u navedenom radu prikazani su indikatori sa pripadajućim vrijednostima na primjeru opštine u Meksiku.
- Grupa autora J. G. Cegarra-Navarro et al (2012.) analizirala je primjenu ICT kroz primjenu e-Uprave u Španiji. Analizirane opštine su podijelili na male (do 50.000 stanovnika), srednje (do 250.000 stanovnika) i velike (preko 250.000 stanovnika). Na uzorku od 179 opština koje su poslale odgovor, utvrdili su da postoji korelacija između korišćenja e-Uprave, civilnog angažovanja, web-sajta i veličine opštine.
- Autori A. Cordella & C. Bonina (2012.) definisali su okvir za novu javnu upravu, u cilju povećanja efikasnosti, usmjerenošti ka cilju i konzistentnosti. Pri tome su ukazali na značaj ICT za smanjenje vremena i troškova, uz povećanje zadovoljstva korisnika.
- Autori R. El Haddadeh, V. Weerakkody & S. Al Shafi (2013.) analizirali su složenost primjene e-Usluga (E-Service) u javnom sektoru (Public Sector) i definisali su četiri glavna uticaja za efektivnu primjenu i institucionalizaciju e-Usluga u javnom sektoru: politički uticaj (*podrška države, raspoloživost fondova, liderstvo u kvalitetu, i zakonski i regulativni zahtjevi*); društveni uticaj (*usmjerenošć na građane, svjesnost za primjenu ICT, pristup digitalnim sadržajima i stalni profesionalni razvoj osoblja*); organizacioni uticaj (*struktura u javnoj upravi, raspodjela moći u organizaciji, strategijsko usklađivanje ICT, prioriteti isporuke usluga, buduće potrebe u javnoj upravi i organizaciona kultura*) i tehnološki uticaj (*ICT standardi, sigurnost i privatnost, integrabilnost, pristup e-servisima*). Na osnovu praćenja u Quataru, u periodu 2010-2012. godine, autori su utvrdili da: (1) e-Usluge doprinose izgradnji kolaborativnog okruženja, (2) partnerstvo je prepoznato kao način ostvarivanja održivosti isporuke e-Usluga, (3) investiranje u lokalne resurse utiče na povećanje održivosti i stabilnosti isporuke e-Usluga, (4) povećava se kapacitet donosioca odluka da odgovore na eksterne pritiske.
- Grupa autora D. Ardinini et al (2013) analizirala je različite aspekte primjene ICT u lokalnoj upravi u Italiji i utvrdila, za četiri karakteristična modela primjene ICT, uticaj tehnoloških, organizacionih i kontekstnih faktora na razvoj e-Uprave. Pri tome su utvrdili relativno nizak koeficijent korelacije između promjenljivih u modelu, od kojih je jedna od promjenljivih i veličina opštine.
- Autori N. Karkin & M. Janssens (2013) definisali su metriku za vrednovanje web-sajtova na osnovu sadržaja, privatnosti / sigurnosti, mogućnosti korišćenja, kvaliteta, aktivnog uključivanja građana, transparentnosti, odgovornosti i mogućnosti dijaloga. Analizom web-sajtova većih gradova u Turskoj, utvrdili su velike razlike u sadržajima i ostalih karakteristika web-sajtova.
- Autori F. Banister & R. Connolly (2014.) istraživali su razlike između e-Uprave i e-Upravljanja s aspekta vrijednosti za pojedinca i vrijednosti za upravu. Za sektor javne uprave definisali su značaj ICT kroz strukturiranje tradicionalnih vrijednosti koje se odnose na: (1) transparentnost procesa, (2) ista prava za pristup informacijama i (3) uvažavanje od strane građana. Na osnovu prethodno definisanih parametara utvrdili su za

sve vrijednosti potencijal za pozitivan, negativan i transformacioni uticaj ICT u javnom sektoru.

- Autori J. Nograšek & M. Vintar (2014) analizirali su ulogu ICT, tehnološki determinisanu i socio-ekonomsku teoriju u cilju definisanja uloge ICT u e-Upravi. Pri tome su definisali prirodu i dubinu organizacione transformacije primjenom ICT u javnoj upravi, posebno s aspekta redizajniranja procesa i organizacije.

U izvještaju o stanju učešća građana u procesima odlučivanja u BiH u 2012. godini⁶ analiza podataka prikupljenih istraživanjem CCI tokom januara 2013. pokazala je da ni tokom 2012. godine, u oblasti učešća građana u procesima odlučivanja u BiH, nema dugo očekivanog napretka. Povjerenje građana u rad lokalnih vlasti u 2012. je ponovo u padu i nažalost je dostiglo drugu najnižu vrijednost do danas - samo 22,4% ispitanih je izjavilo da ima potpuno povjerenje ili da uglavnom vjeruje lokalnim vlastima. U odnosu na 2011. godinu procenat je opao za 4%. Zadovoljstvo građana radom lokalnih vlasti u 2012. je na najnižem nivou od kada se rade istraživanja (od 2005. godine) – samo 39,4% građana je iskazalo zadovoljstvo radom lokalnih vlasti što je značajan pad u odnosu na 2011. kada je zabilježeno 47,6%, dok je naprimjer gradonačelnik Ljubljane krajem 2007. imao podršku i povjerenje 80% građana. Po prvi put je zadovoljstvo građana palo ispod 40%, što je još jedan indikator manjka sposobnosti lokalnih vlasti da omoguće bolje uslove života građanima. Istovremeno, službenici u lokalnim administracijama samo deklarativno podržavaju učešće građana u odlučivanju i postojeću isključenost građana samo produbljuju. Iako 81% službenika smatra važnim učešće građana (što je pozitivno) i dalje njih gotovo četvrtina (24%) smatra da učešće građana usporava proces odlučivanja i da ga treba smanjiti. Takođe, 44% anketiranih službenika smatra da učešće građana treba ići preko odbornika (indirektno učešće građana), a 19% anketiranih službenika smatra da je mjesna zajednica najvažniji mehanizam učešća građana (naspram 74,6% građana koji misle tako). Konačno, 85% anketiranih službenika ima povjerenje u rad vlasti - što je gotovo četiri puta (400%) više od onog što misle građani. Jasno je da službenici u javnoj upravi ne razumiju u potreboj mjeri smisao učešća građana i da svojim ponašanjem i stavovima ne kreiraju podsticajni ambijent za građansku participaciju.

2.3. Problem i predmet istraživanja

U teškom globalnom ekonomskom okruženju, kakvo danas vlada, za svaku zemlju je najvažnije da se postavi na snažne osnove koje podupiru ekonomski rast i razvoj. Posljednjih 30 godina Svjetski ekonomski forum učestvuje u procesu obezbjedenja detaljnih procjena proizvodnih kapaciteta zemalja širom svijeta. Izvještaj je doprinos boljem razumijevanju ključnih faktora koji determinišu ekonomski rast i ukazuju zašto su neke zemlje uspješnije od drugih u postizanju većih nivoa i stvaranju mogućnosti za privredni sektor i stanovništvo. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti je od ključnog značaja za bolje pozicioniranje domaćih proizvođača na inostranim tržištima, a jedan od načina kojima se to omogućava je putem poboljšanih ekonomskih politika i efikasnim funkcioniranjem javne uprave od kojih zavisi kvalitet pravne regulative i implementacije propisa. Neki od autora elektronsku upravu stavljuju u kontekst paradigmi reforme javne uprave, pa smatraju da korištenje ICT predstavlja post-NPM-ovsku reformu koja će uticati na promjenu sistema upravljanja i metoda interakcije sa građanima i sa drugim korisnicima usluga kroz "kognitivne, organizacione, političke i

⁶ Centri civilnih inicijativa (CCI) od 2005. godine na godišnjem nivou istražuju stanje učešća građana u procesima odlučivanja u BiH. Procjenjujući percepciju i iskustva građana i javnih službenika prema kriterijumima u vezi sa pravnim okvirom i praksom vlasti u uključivanju građana, CCI daje ocjenu godišnjeg napretka uticaja građana na odlučivanje.

kultурне promjene i promjene u ponašanju koje su povezane sa ICT sistemima.“ (Dunleavy, P. & al. 2005).

U tom smislu možemo reci da elektronska uprava obuhvata cijelokupnu organizaciju javnog menadžmenta, u cilju povećanja efikasnosti, transparentnosti, pristupa informacijama, reaktivnosti na zahtjeve i potrebe građana, putem strateškog korištenja informaciono komunikacijskih tehnologija (Dimitrijević, P. 2009); (Gajić, Z. 2005). U opštem smislu pojam elektronska uprava se pritom odnosi na „Upotrebu elektronskih sredstava radi pojednostavljenja i unaprjeđenja demokratskih, upravnih i poslovnih aspekata vlade.“ (Backus, M. 2001). Međutim, pojam elektronska uprava se odnosi na sve funkcije javnih institucija koje se odvijaju pomoću ICT. Za osnovu tehnološkog razlikovanja između e-Administracije i e-Uprave, kao e-Vlade u širem smislu – stoji shvatanje prema kojem upotreba ICT organe vlasti čini više orijentisanim prema korisnicima i efikasnosti, ali samim tim, ne dolazi nužno do unaprjeđenja i samog kvaliteta administracije.

Novi alati, nova pravila, nova ekonomija, sofisticiraniji korisnici – sve to zahtijeva sasvim novi pristup radu javne uprave. Za bolju uslugu, za njeno preoblikovanje i nuđenje On-line, javna uprava se mora preoblikovati iz osnova. Te promjene od javne uprave zahtijevaju novu poslovnu strategiju svedenu na elektronsko poslovanje. Ona mora biti zasnovana na novim tehnologijama, novim poslovnim procesima i novim zahtjevima korisnika. Javna uprava mora razvijati kvalitetnu infrastrukturu za elektronsko poslovanje, okrenutu stalnom unapređenju i traženju novih puteva u poslovanju. Koje investicije u ljude i tehnologiju treba ostvariti da bi se opstalo u novom okruženju, a posebno da bi se u njemu napredovalo?

Bosna i Hercegovina prolazi kroz značajne političke i ekonomske reforme. Informaciono komunikacijske tehnologije predstavljaju generator promjena i osnovu razvoja savremenih društava i njihovih ekonomija u XXI vijeku. Njihovom primjenom nestaju prepreke u komuniciranju, učenju, poslovanju ili pružanju usluga. Evidentno je da tekući tehnološki razvoj nameće potrebu za širom primjenom ICT u svim fazama društva i tretiranje informacija kao jednog od osnovnih resursa potrebnih za poslovanje i donošenje odluka, pa se zbog toga mora osigurati njihova maksimalna primjena i u javnoj upravi. Sadašnji način rada javne uprave, organizacija i zakonski okviri ne mogu osigurati potrebnu efikasnost, niti kvalitet njenih servisa. Poboljšanjem efikasnosti i kvaliteta servisa javne uprave putem primjene ICT značajno bi se uticalo na sveukupne tokove, ekonomski i svaki drugi prosperitet na ovom području.⁷

Naučni problem istražuje nedovoljno istraženu problematiku primjene korištenja ICT, implementacije elektronske uprave i poticanja lokalno ekonomskega razvoja, kao i sagledavanje uloge i značaja kapaciteta javne uprave, kroz komparativne prednosti i ekonomske potencijale lokalnih samouprava. Kao problem istraživanja postavlja se pitanje: “Na koji način implementacija elektronske uprave utiče na povećanje konkurentnosti i održivosti lokalno ekonomskega razvoja u Bosni i Hercegovini?” Disertacija će se posebno baviti problemima dostignutog stepena razvoja elektronske uprave, zahtjevima i očekivanjima domaće i međunarodne javnosti koji su postavljeni pred bosanskohercegovačko društvo, političkom voljom, problemima u korištenju informaciono-komunikacionim tehnologijama i slično.

⁷ Metodologija za implementaciju koncepta e-Uprave u Republici Srpskoj, Panevropski univerzitet „Apeiron“, Banja Luka 2007. god.

Rasvjetljavanje definisanog predmeta (problema) istraživanja zahtjeva pronalazak odgovora na niz parcijalnih pitanja koja se mogu izvesti iz glavnog problema istraživanja.

U skladu sa istaknutim opredjeljenjima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, te promovisanim okvirom decentralizacije, kao poseban predmet istraživanja ističe se potreba da se naučnom analizom istraži uloga i mogućnost lokalne zajednice da aktivno utiče na sve bitne aspekte lokalnog održivog ekonomskog razvoja.

Predmet istraživanja doktorske disertacije je implementacija i uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj, na primjeru Bosne i Hercegovine. Kvalitetna javna uprava je bitan faktor takozvanog dobrog javnog upravljanja, koji pored privrednog rasta i socijalne kohezije predstavlja jedan od tri stuba održivog razvoja. Opravdano očekivanje domaće javnosti je da javna uprava počne funkcionalizati kao pokretač društvenog napretka, da pruža kvalitetne usluge građanima i poslovnim subjektima i poveća svoju efikasnost.

Mnogobrojna istraživanja i studije provedene u razvijenim zemljama svijeta nedvosmisleno su potvrdile da razvoj i implementacija e-Uprave i drugih elektronskih servisa imaju direktni uticaj na ekonomski, društveni i politički razvoj, uključujući oblasti: zaštite životne sredine, obrazovanja, zdravstva, kulture, zaštite interesa potrošača itd. U teškom globalnom ekonomskom okruženju, kakvo danas vlada, za svaku zemlju je najvažnije da se postavi na snažne osnove koje podupiru ekonomski rast i razvoj. Posljednjih 30. godina Svjetski ekonomski forum učestvuje u procesu obezbjeđenja detaljnih procjena proizvodnih kapaciteta zemalja širom svijeta. Izvještaj je doprinos boljem razumijevanju ključnih faktora koji determinišu ekonomski rast i ukazuju zašto su neke zemlje uspješnije od drugih u postizanju dohodovnog nivoa i stvaranju mogućnosti za svoje vlastito stanovništvo. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti je od ključnog značaja za bolje pozicioniranje domaćih proizvođača jest putem poboljšanih ekonomskih politika i efikasnim funkcioniranjem javne uprave od kojih zavisi kvalitet pravne regulative i implementacija propisa.

Unapređenjem elektronske uprave bi se informatički povezale državne uprave i jedinice lokalne samouprave. Naglasak je na opremanje kvalitetnom informatičkom i softverskom opremom, čime bi se postigli značajni učinci u pogledu efikasnosti i koordinacije, omogućio pristup građana i poduzetnika javnim informacijama i podacima, te bitno suzio prostor za koruptivno ponašanje javnih službenika. Pored prikupljanja i obrade podataka opšti zadaci e-Uprave su stvaranje i distribucija elemenata i informacija koji su neophodni za proces odlučivanja. Jedna od najsveobuhvatnijih definicija e-Uprave je da je e-Uprava: "Način organizovanja javnog menadžmenta u cilju povećanja efikasnosti, transparentnosti, lakoće pristupa i mogućnosti odgovora na zahtjeve građana, intenzivnim i strateškim korištenjem ICT u unutrašnjem menadžmentu javnog sektora (odnosi unutar i između pojedinih uprava), kao i u svakodnevnim odnosima sa građanima i drugim korisnicima javnih usluga." (Gonnet, P. 2001). Gledano iz poslovne perspektive e-Uprava je „Uprava koja prepoznaće mogućnosti i uticaj ICT na upravljanje u uslovima digitalne ekonomije i koja ih maksimalno koristi da poboljša interne procese u cilju pružanja visokokvalitetnih usluga i uspostavljanja menadžmenta orijentiranog prema korisnicima. (Tooy, I. 2002). Iz perspektive korisnika, elektronska uprava se može definisati kao „Primjena alata i tehnika e-Poslovanja na poslovanje javne uprave kako bi se poboljšao kvalitet usluga i smanjili troškovi za građane i poslovne organizacije.“ (Tooy, I. 2002). Prema definiciji UN: e-Uprava je kapacitet i volja javnog sektora da razvije upotrebu ICT u cilju unaprjeđenja pružanja usluga građanima (UN/ASPA 2001).

Ovako formulisanim predmetom istraživanja doći ćemo do saznanja o stvarnom stepenu raspoloživih mehanizama u podsticanju lokalno ekonomskog razvoja, kao i stepenu implementacije elektronske uprave u Bosni i Hercegovini, te približavanju javnih službi građanima, a time i približavanje evropskim standardima.

2.4. Ciljevi istraživanja

U skladu sa definisanim problemom i predmetom istraživanja, određeni su svrha i ciljevi istraživanja.

Osnovni cilj doktorske disertacije je pružanje uvida u stanje elektronske uprave, te njen uticaj na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini. Činjenica da se radi o novom i izrazito kompleksnom području istraživanja, unosi potrebu za širokim spektrom zadataka disertacije. Među njima se ističu sljedeći:

- Prikazati sveobuhvatnost i kompleksnost koncepta elektronske uprave,
- Ukazati na korist i nedostatak koncepta elektronske uprave,
- Istražiti koje mehanizme lokalne zajednice primjenjuju po pitanju elektronske uprave i lokalnog ekonomskog razvoja,
- Istražiti na kojem nivou su lokalne zajednice informaciono i tehnički osposobljene,
- Ukazati na specifičnost i argumentovati neophodnost primjene elektronske uprave u cilju dostizanja povećanja transparentnosti, brze i luke komunikacije sa građanima, kao i dostizanja međunarodnih standarda,
- Ukazati na temeljne principe na kojima bi počivala strategija razvoja elektronske uprave u Bosni i Hercegovini.

Ciljevi se prema specifičnim funkcijama mogu grupisati na sljedeći način:

1. Analiza stanja i modela elektronske uprave kako bi doprinijeli daljoj klasifikaciji termina,
2. Definisanje okvira unutar kojeg će se istražiti institucije i nad kojima će se testirati istraživačke prepostavke,
3. Utvrđivanje faktora i okolnosti koje utiču na proces implementacije elektronske uprave u Bosni i Hercegovini i pokušaj da se na naučno relevantan način prikupe podaci o percepciji privrednika i administracije o funkcionisanju pojedinih elektronskih usluga,
4. Identifikacija ključnih problema u implementaciji elektronske uprave, predlaganje modela za unaprjeđenje, koristeći relevantnu literaturu.

Navedeno jasno ukazuje da se radi o naučno istraživačkom izazovu i da se jedno novo i neistraženo područje osvjetli sa aspekta upotrebe interneta i elektronske uprave za podizanje nivoa lokalnog ekonomskog razvoja u Bosni i Hercegovini, i na taj način bude podsticaj za dalja istraživanja i unaprjeđenja u ovoj oblasti. Ovo istraživanje će poslužiti svim relevantnim subjektima koji su uključeni u proces reforme lokalne samouprave, i stvaranja uslova za privredni razvoj lokalnih zajednica, na putu ka članstvu u Evropsku uniju, zatim institucijama lokalnih vlasti, građanima kao korisnicima usluga, te studentima i organizacijama koje će se u budućnosti baviti sličnim istraživanjima i kreacijom mogućih pravaca razvoja u Bosni i Hercegovini.

2.4.1. Naučni cilj

Naučni cilj istraživanja je naučna deskripcija svih teorijsko metodoloških procesa, mehanizama i odnosa implementacije elektronske uprave u Bosni i Hercegovini. Istraživanjem će se nastojati ponuditi odgovor na ključna istraživačka pitanja. Cilj istraživanja je i popunjavanje praznine u naučnim i empirijskim istraživanjima implementacije i uticaja primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini.

Naučne i pragmatične ciljeve disertacije definišemo kroz sljedeće kategorije:

1. **Opisivanje** – Obrazložiti čemo i opisati na kojem nivou su lokalne zajednice informaciono i tehnički sposobljene za pružanje usluga elektronske uprave, njihove eventualne razlike kao i mogućnost njihovog razvoja u skladu sa trenutnim stanjem. Kroz kritičku analizu sagledati čemo teorije razvoja privrede i utvrdit čemo prednosti i nedostatke koje e-Uprave ima na lokalno ekonomski razvoj.
2. **Klasifikacija** – Klasifikovat čemo najvažnije ekonomske pokazatelje i mehanizme u podsticanju lokalno ekonomskog razvoja kao i pokazatelje korištenja informaciono-komunikacijskih tehnologija u Bosni i Hercegovini.
3. **Objašnjenje** – Objasnit čemo povezanost ekonomskog razvoja i e-Uprave na lokalnom nivou. Lokalne vlasti moraju imati ključnu ulogu u stvaranju povoljnijeg poslovnog okruženja, okruženja koje će ne samo promovisati, nego i stimulirati privredu, te inicirati, kreirati i koordinirati druge preduzetničke projekte i poduhvate uz primjenu e-Uprave.
4. **Predviđanje** – Na osnovu stečenih teorijskih i empirijskih spoznaja o uticaju primjene e-Uprave na lokalno ekonomski razvoj, te raspoloživim mehanizmima navedenih opština, pokušaćemo ukazati na temeljne principe na kojima bi počivala strategija razvoja elektronske uprave u Bosni i Hercegovini.

2.4.2. Društveni cilj

Pored naučnog, očekuje se da rad pruži i izvjestan pragmatičan doprinos. Pragmatični cilj istraživanja je pružanje adekvatnih informacija i znanja onima koji žele proširiti svoje znanje u vezi sa implementacijom elektronske uprave, korištenjem ICT, elektronskog poslovanja i lokalno ekonomskog razvoja u Bosni i Hercegovini. Krajnji cilj istraživanja je da se, na osnovu analize, stanje tehnološko metodoloških procesa lokalno ekonomskog razvoja i elektronske uprave uporedi sa politikama i praksama u regiji i svijetu, te utvrde jasne preporuke za dalje djelovanje svih donosioca odluka koje se tiču perspektive i daljeg razvoja.

2.5. Hipoteze istraživanja

Nakon što smo utvrdili problem, predmet i cilj istraživanja, postavljamo hipotezu kao logičan nastavak faze u postupku istraživanja implementacije i uticaja primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj.

Realizacija koncepta elektronske uprave je vrlo složen proces koji mora biti strateški osmišljen i podržan od strane političkog vodstva. Moderna i liberizovana digitalna telekomunikaciona infrastruktura je ključna prepostavka za razvoj elektronske uprave, jer ona omogućava

građanima, privredi i državnim organima brz i jeftin pristup elektronskim javnim uslugama i predstavlja komunikacionu osnovu za implementaciju elektronske uprave. Osnovu za razvoj usluga elektronske uprave predstavlja skup usluga definisan od strane Evropske komisije koji bi trebali da ojačaju poziciju ICT-a. Definisano je dvanaest osnovnih grupa usluga za građane (prijava poreza, posredovanje pri zapošljavanju, doprinos socijalnom osiguranju, izdavanje ličnih dokumenata, registracija vozila, podnošenje zahtjeva za građevinsku dozvolu, odluke policije, javne biblioteke, podnošenje zahtjeva i dostavljanje potvrda o ličnom statusu, visoko obrazovanje, prijava mjesta prebivališta i servisi zdravstvenog osiguranja), te osam osnovnih grupa usluga za poslovne subjekte (socijalni doprinosi za uposlenike, prijava poreza, PDV, registracija novih kompanija, prosljeđivanje informacija statističkim uredima, carinske deklaracije, odobrenja vezana za zaštitu okoliša i javne nabavke).⁸

Posebno je značajno posmatrati razvoj elektronske uprave i efekte takvog razvoja kada je riječ o lokalnim, tj. opštinskim nivoima vlasti, s obzirom na to da se na lokalnom nivou odvija značajan dio interakcije između organa vlasti i građana, te se donose odluke i obavljaju funkcije koje su od posebnog značaja za lokalno stanovništvo budući da su njihovi efekti direktno vidljivi u svakodnevnom životu građana. Paradoksalno, i pored velikog broja studija o e-Vladi i e-Upravi, malo je istraživanja koja se tiču razvoja e-Uprave na subnacionalnim nivoima vlati. (Vidjeti Pina, Torres i Royo, 2007.)

Radna hipoteza, od koje se u istraživanju polazi glasi:

H: Adekvatnom primjenom elektronske uprave, lokalne samouprave mogu značajno doprinijeti lokalnom ekonomskom razvoju.

Osnovna hipoteza će se nastojati potvrditi kroz teorijsko i empirijsko istraživanje, a zatim će biti ozvršeno poređenje i provjera sa rezultatima sličnih istraživanja. Kroz odabранe kriterije sagledat će se funkcionisanje i primjenu elektronske uprave i njen uticaj na lokalni ekonomski razvoj.

Iz definisane osnovne hipoteze proizilaze pomoćne hipoteze:

H1: Stepen primjene elektronske uprave je jedan od ključnih indikatora na osnovu kojeg se može mjeriti nivo transparentnosti organa na lokalnom nivou.

H2: Lokalne zajednice svojim modernizacijskim učincima mogu značajno ubrzati održivi ekonomski i društveni razvoj.

H3: Koncept lokalnog ekonomskog razvoja ima veliku ulogu u prepoznavanju ključnih resursa lokalne zajednice.

⁸ Prema IDABC – (Interoperativna ponuda usluga evropske e-Uprave javnoj administraciji, biznisu i građanima) e-Government Factsheets (<http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=27200>), 2006.

2.6. Materijal i metod rada

U naučnom istraživanju i prezentovanju rezultata istraživanja koristiti će se veći broj naučnih metoda u odgovarajućim kombinacijama. Prikupljanje podataka uključice analizu naučnih i stručnih istraživanja, tematskih članaka i godišnjih publikacija prevashodno strane literature pri sagledavanju uloge značaja kapaciteta javne uprave, lokalno ekonomskog razvoja, korišćenja informacionih tehnologija i elektronske uprave, kao i empirijska građa zasnovana na zvanično objavljenim dokumentima od strane državnih, entitetskih, kantonalnih, opštinskih organa javne uprave, zatim istraživanja koja su provodili UNDP, UN, OECD i sl. organizacije. Metode istraživanja koje se planiraju koristiti omogućiti će uvid u posmatranu problematiku i pružiti odgovor na istraživačko pitanje.

Metoda indukcije – koristiti će se za formiranje mišljenja i zaključaka o problematici primjene korištenja informacionih tehnologija kao i u sagledavanju uloge i značaja kapaciteta uprave. Koristiće se za formiranje mišljenja i opštih tvrdnji polazeći od pojedinačnih slučajeva i posebnih činjenica vezanih za predmet istraživanja.

Metoda dedukcije - je jedna od opštih metoda naučnog istraživanja koja se može koristiti i u području društvenih nauka u potpunosti, a koja se temelji na deduktivnom načinu razmišljanja i zaključivanja, odnosno polazeći od opštih spoznaja dolazi se spoznaja o posebnom i pojedinačnom. U navedenom istraživanju poći se od opštih spoznaja o procesu integracije u Evropsku uniju, čime ćemo nastojati da izvučemo zaključke za Bosnu i Hercegovinu.

Metoda analize – koristiće se za analiziranje sadržaja, strukture i problematike implementacije i primjene elektronske uprave u Bosni i Hercegovini.

Metoda sinteze – koristiće se za proces opisivanja, povezivanja i sistematizovanja analizom dobivenih saznanja o predmetu istraživanja u Bosni i Hercegovini.

Komparativna metoda – koristiće se pri utvrđivanju određenih osnovnih sličnosti, razlika, različite zastupljenosti problematike istraživanja u Bosni i Hercegovini. Provjeravanje osnovne hipoteze i njenih specifičnosti i spoznaje osobina nove pojave koja se istražuje pomoću metode komparacije.

Tehnika istraživanja i prikupljanja podataka zasnivaće se na naučnom posmatranju i anketnom upitniku. Ovi pristupom se omogućava dobijanje kompleksnije slike pojave i procesa koji se posmatra, njihove evaluacione transformacije, pozitivnih i negativnih uticaja, koje na posmatranu pojavu ili proces imaju pojedini uslovi. Kako bi se ostvarili ciljevi istraživanja i testirale postavljene hipoteze pristupiće se prikupljanju podataka iz primarnih i sekundarnih izvora. Istraživanje će biti provedeno korišćenjem metode ispitivanja i istraživačke tehnike sa primjenom anketnog upitnika. Primarni izvori naučnih informacija čini relevantna literatura tj. knjige, članci, časopisi i sl. Sekundarne izvore podataka koji su korišćeni pri oblikovanju istraživačke teme i koji će se koristiti u nastavku izrade doktorske disertacije, čini relevantna literatura vezana za oblast istraživačke teme. Istraživačke tehnike prikupljanja podataka će obuhvatiti teorijski rad na literaturi, na osnovu odgovarajućeg broja knjiga, publikacija i časopisa. Prikupljanje sekundarnih izvora podataka, a posebno odgovarajućih relevantnih statističkih internet stranica. Svaki član reprezentativnoga uzorka (načelnici opština) biće podvrgnut anketiranju. Planirano je anketiranje trideset nepristrasno odabralih i zainteresovanih predstavnika lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Upitnik, odnosno instrument provođenja ankete u konkretnom istraživanju, koji će se koristiti u prikupljanju podataka od ispitanika biće sastavljen od niza pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, pitanja sa

unaprijed ponuđenim odgovorima na koja će ispitanici ovisno o svojim stavovima i mišljenjima koja se odnose na istraživački temu, izabrati određeni odgovor. On-line elektronska anketa biće korišćena za prikupljanje podataka o mišljenju građanstva. Obrada prikupljenih podataka izvršiće se primjenom odgovarajućih statističkih softvera koji odgovaraju potrebama istraživanja. Obradeni podaci biće analizirani i interpretirani u svrhu dobijanja informacija potrebnih za konačna razmatranja rada i zaključke provedenog istraživanja. Analiziracemo web stranice jedinica lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini, kako bismo vidjeli u kojoj mjeri sadržaj, funkcionalnost i interaktivnost opštinskih web stranica odgovara potrebama lokalne elektronske uprave.

Navedene metode činiće osnovu za provjeru hipoteza od kojih se polazi u radu.

2.7. Naučni doprinos istraživanja

Postavljeni ciljevi istraživanja impliciraju očekivani naučni doprinos istraživanja. Naučni doprinos će biti izražen kroz provođenje analize postojećeg stanja razvoja, načina korištenja informacionih tehnologija i podsticanja ekonomskog razvoja i elektronske uprave. Kreiranjem modela jačanja ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, koje će biti ponuđeno, omogućiće sistemsko analiziranje i podsticanje ekonomskog razvoja. Vjerujemo da će se takav model moći koristiti kao osnova razumijevanja strateških i operativnih odrednica u upravljanju lokalnim zajednicama. U praktičnom smislu, temeljem spoznaja kojima će rezultirati naučno istraživanje biće definisanje smjernice privrednog razvoja kroz ekonomske potencijale lokalnih samouprava. Doprinos doktorske disertacije treba da bude razvijanje i primjena temeljnih principa na kojima treba da počiva buduća strategija razvoja elektronske uprave u Bosni i Hercegovini. Doktorska disertacija će imati snažan fokus ka praktičnim rješenjima i modelima programiranja osnovnih principa implementacije elektronske uprave čime bi se zaokružio proces istraživanja u razvoju elektronske uprave.

2.7.1. Praktični doprinos

Pored praktičnog aspekta, sistemsko sagledavanje svih faktora od uticaja na lokalno ekonomski razvoj doprinijeće i teoretskom unapređenju razumijevanja funkcionalnosti lokalnih zajednica. Konačno, zbog još uvijek malobrojne domaće naučne i stručne literature koja stoji na raspolaganju domaćim poslovnim sistemima, smatramo da je opravdana namjera obraditi temu „Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini”

3. OCJENA I PRIJEDLOG

Na osnovu uvida u dokumentaciju i podatke koje je kandidat mr.sc. Ismeta Mameledžija podnio Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci, prilikom prijave teme doktorske disertacije pod naslovom „**Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini**“, Komisija je jedinstvena u ocjeni da kandidat ispunjava sve zakonom predviđene uslove za izradu doktorske disertacije i da je predložena tema pogodna i prihvatljiva da se istražuje kao doktorska disertacija.

Pozitivnu ocjenu o podobnosti kandidata Komisija donosi imajući u vidu:

- da kandidat mr.sc. Ismeta Mameledžija ima zvanje magistra ekonomskih nauka iz naučne oblasti u kojoj prijavljuje temu doktorske disertacije;
- da kandidat ima objavljene naučne i stručne radevine koji, po ocjeni recenzentata potvrđuju sposobnost i kvalifikovanost kandidata za korišćenje naučne metodologije i istraživanjima ekonomskih pojava,
- da je kandidat dobar poznavalac oblasti u kojoj prijavljuje doktorsku disertaciju, tako da je Komisija mišljenja da je uz ostale navedene prednosti, dorastao jednoj ovako izazovnoj temi;
- da je radeći na različitim pozicijama stekao značajno praktično i istraživačko iskustvo;
- Kandidat se odlikuje karakternim i profesionalnim kvalitetama potrebnim za bavljenje naučnim radom.

Pozitivnu ocjenu o prihvatljivosti predložene teme doktorske disertacije pod naslovom „Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini“. Komisija zasniva, između ostalog, i na ovim činjenicama:

- Kandidat, niti bilo koje drugo lice, do sada nije predlagalo ili radilo doktorsku disertaciju pod navedenim naslovom na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci, a prema informacijama dostupnim komisiji, ni na drugim fakultetima u BiH i okruženju;
- Tema je po radnom naslovu i osnovnim sadržajnim naznakama i po zadatom cilju dovoljno široka da se može smatrati podobnom za samostalno naučno istraživanje;
- Tema disertacije je izuzetno aktuelna, a posebno sa aspekta elektronske uprave i lokalno ekonomskog razvoja;
- Metodologija ocjene analize postojećeg stanja razvoja, načina korišćenja informacionih tehnologija, e-Poslovanja i podsticanja privrede i e-Uprave, prevashodno u navedenim Opština. Kreiranjem modela jačanja ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, koje će biti ponuđeno, omogućće sistemsko analiziranje i podsticanje ekonomskog razvoja. Vjerujemo da će se takav model moći koristiti kao osnova razumijevanja strateških i operativnih odrednica u upravljanju lokalnim zajednicama;
- Svaki naučni doprinos na osnovu koga bi se ocijenila mogućnost unapređenja ekonomskog razvoja lokanih zajednica bio bi od velike koristi. Ova disertacija upravo traga za tim rješenjem, što joj daje karakter vrlo aktuelnog i vrlo korisnog istraživanja.

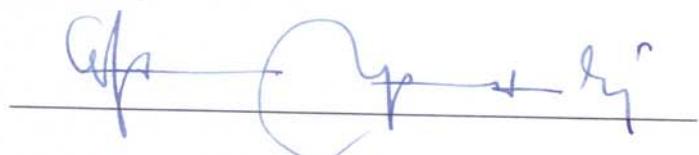
Imajući u vidu navedeno, ocjene o podobnosti kandidata i teme doktorske disertacije mr.sc. Ismete Mameledžija, Komisija predlaže Naučno-nastavnom vijeću Ekonomskog fakulteta i Senatu Univerziteta u Banjoj Luci **da prihvati ovaj izvještaj o ocjeni podobnosti teme i**

kandidata za izradu doktorske teze i da odobri mr.sc. Ismeti Mameledžija izradu doktorske disertacije pod nasovom „Uticaj primjene elektronske uprave na lokalni ekonomski razvoj u Bosni i Hercegovini“.

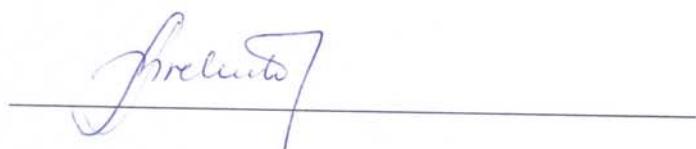
U Banjoj Luci, 30.01. 2017. godine

POTPIS ČLANOVA KOMISIJE

1. Dr. Branko Krsmanović, redovni profesor, Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina Univerziteta u Istočnom Sarajevu, uža naučna oblast: Informacione nauke (društveni aspekt), predsjednik

2. Dr. Vesna Aleksić, redovni profesor, Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, uža naučna oblast: Poslovna informatika, član

3. Dr. Stevo Pucar, docent, Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, uža naučna oblast: Teorijska ekonomija, član

